

Asia: VISIO – Innovatiivinen vihreä siirtymä, Uudenmaan 5. vaihemaakuntakaava (40/06.01.01/2026)

Uudenmaan liitto
toimisto@uudenmaanliitto.fi

Lausunto

1 Johdanto

Uudenmaan liitto on pyytänyt Luonnonvarakeskukselta (Luke) lausuntoa VISIO-vaihemaakuntakaavan luonnoksesta. Luke kiittää lausuntomahdollisuudesta.

Uudenmaan liitto valmistelee uutta vaihemaakuntakaavaa. VISIO-Innovatiivinen vihreä siirtymä-kaava täydentää ja päivittää voimassa olevaa kaavakokonaisuutta vihreän ja puhtaan siirtymän teemojen sekä maanpuolustuksen osalta. VISIO-kaava laaditaan koko Uudenmaan alueelle ja kaava-alue kattaa Uudenmaan alueen 26 kuntaa. Luke lausuu kaavan luonnon monimuotoisuusvaikutuksista.

2 Lausunto

Maakuntakaava osoittaa alueidenkäytön suuret linjaukset pitkälle tulevaisuuteen. Maakuntakaava edistää valtakunnallisia ja maakunnallisia ilmasto- ja vihreän siirtymän tavoitteita sekä parantaa edellytyksiä vähähiilisten ratkaisujen, uusiutuvan energian ja kiertotalouden toteuttamiselle. Vaikuttavuus ilmastonmuutoksen hillinnän ja pitkän aikavälin resurssitehokkuuden osalta on kokonaisuutena myönteinen.

Kaavalla voi kuitenkin olla paikallisesti ja alueellisesti merkittäviä vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen, erityisesti mikäli toteutus kohdistuu laajoihin yhtenäisiin luontoalueisiin, ekologisiiin yhteyksiin, metsäisiin hiilinieluihin tai muihin arvokkaisiin elinympäristöihin. Riskinä ovat luontoympäristöjen pirstoutuminen, elinympäristöjen heikentyminen sekä ekologisen kytkeytyvyyden heikkeneminen.

Hiilensidonnän näkökulmasta keskeinen riski liittyy metsäisten ja muiden hiiltä sitovien ekosysteemien menetykseen tai heikentymiseen. Vaikka kaava tukee siirtymää vähäpäästöisiin ratkaisuihin, voivat maankäytön muutokset heikentää alueellisia hiilivarastoja ja lyhyellä sekä keskipitkällä aikavälillä vähentää hiilinielujen kapasiteettia. Tämän vuoksi hiilensidonnän heikentämistä tulisi ensisijaisesti välttää ja mahdolliset vaikutukset arvioida kokonaisuutena.

Ekologisten yhteyksien säilyminen ja vahvistaminen on keskeistä. Ekologiset käytävät mahdollistavat lajien siirtymisen, sopeutumisen ilmastonmuutokseen ja suotuisten elinympäristöjen säilymisen pirstoutuneessa maisemassa. Jatkosuunnittelussa olisi varmistettava, etteivät ratkaisut katkaisisi maakunnallisesti tai seudullisesti merkittäviä ekologisia yhteyksiä, ja että mahdolliset estevaikutukset lievennettäisiin esimerkiksi rakenteellisilla ratkaisuilla.

Natura 2000 alueisiin ja niiden suojeluperusteisiin kohdistuvat vaikutukset olisi arvioitava erityisen huolellisesti. Kaavalla ei tulisi olla sellaisia suoria tai välillisiä vaikutuksia, jotka yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa merkittävästi

heikentäisivät Natura alueiden luonnonarvoja. Tarvittaessa hankkeissa tulisi tehdä erillinen Natura arviointi, ja suunnitteluratkaisut olisi mukautettava arvioinnin tulosten mukaisesti.

Kaavaluonnoksessa esitetyt ohjauskeinot – kuten toimintojen ensisijainen sijoittaminen jo ihmisen muokkaamille alueille, ekologisten verkostojen turvaaminen, haittojen välttämisen ja lieventämisen hierarkia sekä ekologisen kompensaation mahdollistaminen – luovat hyvän lähtökohdan luontovaikutusten hallinnalle. Näiden tehokas soveltaminen edellyttää kuitenkin yksityiskohtaisessa suunnittelussa riittäviä ja ajantasaisia luontoselvityksiä sekä vaikutusten arviointia hankekohtaisesti.

Luonnon monimuotoisuuden, hiilensidonnin ja ekologisten yhteyksien turvaaminen tulisi varmistaa jatkosuunnittelussa siten, että kaavan toteutus olisi kokonaisuutena ympäristön kannalta kestävä ja tukisi Uudenmaan tavoitetta luontopositiiviseen ja ilmastokestävään kehitykseen.

3 Lausunnon tiivistelmä

Maakuntakaava tukee ilmastotavoitteita ja vihreää siirtymää, mutta siihen liittyy riskejä luontokadon lisääntymisestä, hiilinielujen heikentymisestä sekä ekologisten yhteyksien ja Natura 2000 alueiden toimivuuden heikentymisestä. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen edellyttää haittojen ensisijaista välttämistä, huolellista vaikutusten arviointia ja ekologisten verkostojen sekä hiilensidonnin huomioimista jatkosuunnittelun keskeisinä reunaehtoina. Haittojen välttämisen, lieventämisen sekä viimekätisesti ekologisen kompensaation periaatteita olisi sovellettava johdonmukaisesti.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 07.05.2026 klo 13:13:47.

Lausunnon valmistelija(t):
Esa Huhta

Liitteet:

Tiedoksi: